

Małgorzata Mikita*

NOWE ROZWIĄZANIA W ZAKRESIE EUROPEJSKIEJ SIECI BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO

DOI: 10.26399/meip.1(60).2018.03/m.mikita

WPROWADZENIE

Sieć bezpieczeństwa finansowego to ogół regulacji prawnych i rozwiązań instytucjonalnych, których celem jest ochrona systemu finansowego przed destabilizacją, jak też ochrona uczestników tego systemu przed nadużyciami.

Europejska sieć bezpieczeństwa finansowego tworzona jest od roku 2005, kiedy to rozpoczęto realizację programu FSAP (Financial Services Action Plan)¹ i trwa do chwili obecnej. Jest to zadanie niezmiernie trudne, gdyż nie ma wzorców, do których należałoby dążyć w procesie tworzenia regulacji prawnych i rozwiązań instytucjonalnych. Co więcej, nie jest możliwe przeanalizowanie skutków działań podjętych przez inne ugrupowania integracyjne w tym zakresie, gdyż Unia Europejska jest inicjatywą pionierską jeśli chodzi o integrację rynków finansowych wielu krajów. O ile cel wprowadzania regulacji nie budzi wątpliwości (ochrona systemu finansowego przed destabilizacją), to szczegółowe działania w tym zakresie budzą wiele kontrowersji. Z jednej strony rodzi się ryzyko tzw. przeregulowania rynku, z drugiej natomiast strony, ryzyko zbyt małej liczby regulacji, co prowadzi

---

* Małgorzata Mikita – dr, adiunkt Uczelni Łazarskiego w Warszawie, Wydział Ekonomii i Zarządzania, małgorzata.mikita@lazarski.pl

¹ European Commission, White Paper – Financial Services Policy 2005–2010, Brussels 2005.

do wielu nadużyć. Dodatkowo powstaje pytanie, jakie regulacje są potrzebne – czyli, czego powinny dotyczyć i jaki powinien być ich zakres. Istotnym problemem jest nienadążanie regulacji za rozwojem rynków finansowych, w tym przede wszystkim nowymi, innowacyjnymi instrumentami finansowymi, które się na nich pojawiają. Innowacyjność rynków finansowych nie idzie w parze z innowacyjnością regulacji prawnych, które najczęściej pojawiają się dopiero w momencie, gdy dochodzi do poważnych nadużyć. Niewątpliwie zjawisko takie można było obserwować w czasie ostatniego globalnego kryzysu finansowego, który rozpoczął się w 2007 r. w Stanach Zjednoczonych. Wspomniany kryzys był momentem przełomowym jeśli chodzi o regulowanie rynków finansowych w różnych krajach, w tym również w UE. Okazało się, że rynek europejski wyraźnie odczuł negatywne skutki kryzysu, którego źródłem był kraj nie należący do UE. Stabilność europejskiego rynku finansowego została zachwiana, co było wyraźnym impulsem do zmian. Prace nad nowymi rozwiązaniami w zakresie europejskiej sieci bezpieczeństwa zostały zintensyfikowane w roku 2009, kiedy to Komisja Europejska (KE) wydała dokument „Driving European Recovery”². W 2010 r. KE wydała kolejny ważny, z punktu widzenia reformowania systemu finansowego dokument tj. „Regulating Financial Services for Sustainable Growth”³. W wydanych dokumentach nakreślono kierunek rozwoju jednolitego rynku finansowego UE. Efektem podjętych działań było przyjęcie przez Parlament Europejski w 2013 r. nowej dyrektywy CRD (Capital Requirements Package IV Directive⁴) oraz nowego rozporządzenia CRR (Capital Requirements Regulation⁵) w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności na rynku UE oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi działającymi na tym rynku (przyjęte dokumenty nazywa się w skrócie pakietem CRD IV/CRR). U podstaw wprowadzonych

² European Commission, *Driving European Recovery*, Brussels 2009.

³ European Commission, *Towards more responsibility and competitiveness in the European Financial Sector*, Brussels 2010.

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady, 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 176, Tom 56, 27 czerwca 2013 r.

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 176, Tom 56, 27 czerwca 2013 r.

przepisów legły wytyczne Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego⁶. Ważnym krokiem w zakresie tworzenia europejskiej sieci bezpieczeństwa jest także powołanie unii bankowej.

Nowe regulacje wprowadzane w UE to zarówno wymogi mikroostrożnościowe, których celem jest wzmocnienie pojedynczych banków, jak też wymogi makroostrożnościowe, których wprowadzenie ma ograniczać ryzyko systemowe. Podjęte działania, jakkolwiek bardzo istotne z punktu widzenia zwiększania stabilności działania europejskiego rynku finansowego, nie zakończyły budowy europejskiej sieci bezpieczeństwa finansowego. Proces ten nadal trwa. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) w Strategii na lata 2017–2020⁷ podkreśla, że stawia sobie za cel zbudowanie jednolitych zasad regulacyjnych i nadzorczych dla całego sektora bankowego. Służyć ma temu m.in. jednolity zbiór przepisów dotyczących sektora bankowego (Single Rulebook), nad którym obecnie pracuje EBA i który ma obowiązywać w całej UE.

Niniejszy artykuł skupia się na przedstawieniu najistotniejszych działań UE w zakresie budowy europejskiej sieci bezpieczeństwa finansowego, zarówno tych już podjętych (w tym przede wszystkim: Dyrektywy CRD, rozporządzenia CRR oraz unii bankowej), jak też planowanych (w tym zmian dotyczących: wymogów kapitałowych, dużych ekspozycji, płynności długoterminowej, dźwigni finansowej, oceny ryzyka, sprawozdawczości banków oraz banków określanych, jak TBTF – *too big to fail* – zbyt duże, by upaść). Ponadto w artykule dokonano oceny podjętych działań w zakresie regulacji rynku finansowego z punktu widzenia trzech kryteriów, tj. stabilności sektora, efektywności działania banków oraz postrzegania nowych wymogów przez banki.

1. POKRYZYSOWE REGULACJE BANKOWE W UE

Globalny kryzys finansowy XXI w. wywarł istotny wpływ na kierunek reform realizowanych przez UE. Ich głównym celem jest zwiększenie stabilności działania systemu finansowego tak, aby był bardziej odporny na wszelkie zaburzenia dochodzące z zewnątrz, jak również rodzące się wewnątrz tego systemu. Pokryzysowe regulacje bankowe w UE obejmują przede wszystkim

⁶ T. Wolanin, *Bazylea III*, [w:] S. Kasiewicz, L. Kurkliński (red.), *Szok regulacyjny a konkurencyjność i rozwój sektora bankowego*, Warszawski Instytut Bankowości, Warszawa 2012, s. 173.

⁷ The EBA 2017 Work Programme, 30 September 2016, <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1617016/2017+EBA+Work+Programme.pdf/34686907-c4db-4786-92c0-08940288b102> [dostęp: 06.12.2017].

opracowanie i implementację dyrektywy CRD IV oraz rozporządzenia CRR, jak też utworzenie unii bankowej. Proces reformowania nie został jeszcze zakończony. UE pracuje nad dalszymi reformami, które usprawniłyby działanie tego systemu i zagwarantowałyby jego stabilność.

1.1. Pakiet CRD IV/CRR

Pakiet CRD IV/CRR określa podstawowe ramy prawne w zakresie tworzenia i działania instytucji kredytowych w UE. Precyzuje warunki dopuszczenia banków do działania na rynku unijnym, jak też warunki nadzoru nad instytucjami kredytowymi oraz firmami inwestycyjnymi. Pakiet ten został przyjęty przez Parlament Europejski 16 kwietnia 2013 r. Szczegółowe regulacje pakietu CRD IV/CRR odnoszą się do funduszy własnych banków, buforów kapitałowych, stosowanej przez banki dźwigni finansowej, norm płynności, oceny ryzyka kredytowego, jak też ładu korporacyjnego oraz wynagrodzeń kadry kierowniczej.

Fundusze własne banków zostały podzielone na dwie kategorie: kapitał określany jako Tier I oraz kapitał określany jako Tier II⁸. Dodatkowo w ramach kapitału Tier I wydzielono kapitał podstawowy Tier I (Common Equity Tier I – CET I)⁹, jako kapitał o najlepszej jakości oraz kapitał dodatkowy Tier I¹⁰. W rozporządzeniu CRR wskazano pozycje składowe wyżej wymienionych kategorii kapitału, jak też możliwe odliczenia. Przyjęto, że łączny współczynnik kapitałowy, jaki musi być utrzymywany przez banki, powinien wynosić min. 8%. Minimalny poziom współczynnika kapitału podstawowego Tier I nie może być niższy od 4,5% aktywów ważonych ryzykiem,

---

⁸ Kapitał Tier I to kapitał nie obciążony żadnymi zobowiązaniami. Służy do pokrywania strat w warunkach wypłacalności banku. Przykładem tego kapitału są: akcje zwykłe, zyski zatrzymane, nadwyżki z emisji, kapitał rezerwowy, fundusz ogólnego ryzyka bankowego. Kapitał Tier II to kapitał służący do pokrywania strat w warunkach utraty wypłacalności przez bank. Pozwala bankowi na spłatę deponentów i uprzywilejowanych wierzycieli, gdy bank przestaje być wypłacalny. Przykładem tego kapitału są instrumenty finansowe o zapadalności min. 5 lat, m.in. obligacje i pożyczki podporządkowane.

⁹ Kapitał podstawowy Tier I obejmuje m.in.: instrumenty kapitałowe, akcje emisyjne związane z instrumentami kapitałowymi zaliczanymi do Tier I, zyski zatrzymane, skumulowane inne całkowite dochody, kapitał rezerwowy, fundusze ogólnego ryzyka bankowego.

¹⁰ Kapitał dodatkowy Tier I to kapitał obejmujący instrumenty kapitałowe, które spełniają wiele warunków określonych w artykule 52 ust. 1 rozporządzenia CRR oraz akcje emisyjne związane z tymi instrumentami.

a minimalny poziom współczynnika kapitału Tier II nie może spadać poniżej 6% aktywów ważonych ryzykiem¹¹.

Poza standardowymi wymogami kapitałowymi, pakiet CRD IV/CRR wprowadził kilka buforów kapitałowych, dodatkowo obciążających aktywa niektórych banków. Są to: bufor dla globalnych banków ważnych systemowo (Global Systemically Important Financial Institution), bufor antycykliczny (*countercyclical capital buffer*), bufor ochronny (*capital conservation buffer*) oraz bufor ryzyka systemowego (*systemic risk buffer*).

Bufor dla globalnych banków ważnych systemowo obowiązuje tylko te banki, które znajdują się na liście banków tzw. ważnych systemowo. Jego celem jest zwiększenie bezpieczeństwa ich działania. Za wskazanie banków ważnych systemowo odpowiedzialne są władze krajowe, z tym, że władze unijne mogą dodatkowo wskazać te banki, które nie znalazły się na liście banków zgłaszanych przez poszczególne kraje, a ich znaczenie jest duże z punktu widzenia UE jako całości. Docelowa wysokość tego bufora została określona jako 3,5%. Wysokość ta ma obowiązywać banki od 2019 r.

Bufor antycykliczny to bufor, którego celem jest łagodzenie zakłóceń na rynku finansowym w okresach osłabienia koniunktury. Jego docelową wielkość określono jako 2,5% aktywów ważonych ryzykiem. Środki zgromadzone w ramach tego bufora będą wykorzystywane w sytuacjach kryzysowych. Podobnie jak bufor dla globalnych banków ważnych systemowo, bufor antycykliczny w pełnej wysokości ma obowiązywać od 2019 r.

Celem bufora ochronnego jest absorpcja strat banków w okresach kryzysowych. Bufor ten określa wielkość funduszy zasadniczych banku CET-1 w stosunku do całkowitej ekspozycji banku na ryzyko. Zgodnie z wytycznymi pakietu CRD IV/CRR jego pełna wysokość, tj. 2,5%, ma obowiązywać od 2019 r.

Bufor ryzyka systemowego, w wysokości od 1% do 5% aktywów ważonych ryzykiem, to bufor, który może być dodatkowo wprowadzony przez nadzór krajowy, jeśli zajdzie taka potrzeba.

W zakresie dźwigni finansowej (*leverage ratio*)¹² wprowadzono wymóg, że od 2018 r. banki będą zobowiązane utrzymywać ten wskaźnik poniżej 33,3%.

Zgodnie z Pakietem CRD/CRR banki są zobowiązane przestrzegać dwóch buforów płynności:

¹¹ <http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements> [dostęp: 04.12.2017].

¹² Wskaźnik dźwigni finansowej pokazuje relację funduszy ostrożnościowych Tier I do średniej wartości nominalnej aktywów.

- LCR (Liquidity Coverage Ratio) – jest to bufor płynności krótkoterminowej¹³,
- NSFR (Net Stable Funding Ratio) – jest to bufor płynności długoterminowej¹⁴.

Pełne wytyczne ad. wskaźnika LCR będą obowiązywać od 1 stycznia 2019 r. Wartość wskaźnika ma być równa lub większa 100%¹⁵. Podobnie wartość wskaźnika NSFR ma wynosić docelowo minimum 100%¹⁶.

W zakresie oceny ryzyka kredytowego określono metody szacowania ryzyka kredytowego (metodę standardową i metodę wewnętrznych ratingów), zasady dotyczące obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem, jak też wagi ryzyka dla poszczególnych ekspozycji.

Pakiet CRD IV/CRR wprowadził nowe wytyczne w zakresie ładu korporacyjnego. Wytyczne te skierowano do organów zarządzających. Dotyczą przede wszystkim sposobów zarządzania ryzykiem bankowym oraz ujawniania informacji o sposobie działania banku.

Pakiet CRD IV/CRR wprowadził pewne zmiany w zakresie wynagrodzenia kadry kierowniczej wyższego szczebla. Określono, że premia dla wskazanej grupy pracowników nie może przekraczać stałego wynagrodzenia (relacja 1:1). W szczególnych przypadkach relacja ta może być zwiększona do 1:2, ale wymaga to zgody Walnego Zgromadzenia.

1.2. Unia bankowa

Unia bankowa precyzuje wspólne zasady dotyczące nadzoru nad bankami w UE (Single Supervisory Mechanism – SSM), ich restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (Single Resolution Mechanism – SRM), oraz gwarancji depozytów (Single Deposit Guarantee Scheme – SDGS).

¹³ Wskaźnik LCR przedstawia relację płynnych aktywów wysokiej jakości (High Quality Liquid Assets – HQLA) do wpływów netto w ciągu najbliższych 30 dni (Net Cash Outflows Over a 30-day time period – NCO). Przykładem aktywów należących do HQLA są: środki pieniężne zdeponowane w banku centralnym, papiery wartościowe wyemitowane przez rządy państw lub podmioty, które odznaczają się zerową wagą ryzyka, jak też papiery wartościowe gwarantowane przez te kraje i podmioty.

¹⁴ NSFR jest wyliczany poprzez odniesienie dostępnej kwoty stabilnych źródeł finansowania (Available amount of stable funding AASF) do sumy pozycji wymagających pokrycia stabilnymi źródłami finansowania (Required amount of stable funding – RASH).

¹⁵ BIS, Basel III: the Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools, January 2013.

¹⁶ Basel III: The Net Stable Funding Ratio, Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Document, January 2014, p. 3, <http://www.bis.org/publ/bcbs271.pdf> [dostęp: 25.01.2017].

Dla sprawowania nadzoru ustanowiono Europejski System Nadzoru Finansowego. W jego skład wchodzi:

- Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego (European Systemic Risk Board – ESRB)¹⁷, która monitoruje ryzyko systemowe¹⁸.
- cztery Europejskie Urzędy Nadzoru (European Supervisory Authorities – ESA), tj.:
  - Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (European Banking Authority – EBA)¹⁹,
  - Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA)²⁰,
  - Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (European Securities and Markets Authority – ESMA)²¹,
  - Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru (Joint Committee).
- właściwe organy lub organy nadzoru państw członkowskich określone w odpowiednich aktach unijnych.

Istotną rolę w ramach jednolitego mechanizmu nadzorczego odgrywa ponadto Europejski Bank Centralny, który od listopada 2014 r. sprawuje nadzór ostrożnościowy nad największymi instytucjami kredytowymi krajów strefy euro (instytucjami kredytowymi o aktywach przekraczających 30 mld EUR)²².

Restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją zajmuje się Jednolita Rada ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji (Single Resolution Board – SRD). Monitoruje ona realizację programu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji poprzez krajowe organy ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Celem działania jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji jest zapewnienie skutecznej restrukturyzacji oraz

¹⁷ <http://www.esrb.europa.eu/home/html/index.en.html> [dostęp: 27.09.2016].

¹⁸ P. Smuga, *Wpływ Europejskiej Rady Ryzyka Systemowego na stabilność finansową UE*, „Gospodarka Narodowa”, marzec 2013 r.

¹⁹ http://www.eba.europa.eu/languages/home_pl [dostęp: 17.08.2016].

²⁰ <https://eiopa.europa.eu/> [dostęp: 23.09.2017].

²¹ <https://www.esma.europa.eu/> [dostęp: 28.10.2017].

²² Rozporządzenie Rady (UE) nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. powierzające Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania w odniesieniu do polityki związanej z nadzorem ostrożnościowym nad instytucjami kredytowymi, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1024&from=EN> [dostęp: 13.09.2017].

likwidacji niewypłacalnych instytucji finansowych²³. Dla wsparcia finansowego programu utworzono Jednolity Fundusz Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji (Single Resolution Fund – SRF)²⁴.

W ramach jednolitego systemu gwarantowania depozytów planuje się ujednoczenie reguł prawnych ochrony depozytów do wysokości 100 tys. euro. Dotychczas nie wprowadzono szczegółowych rozwiązań w tym zakresie (stosowane rozwiązania mają charakter systemów lokalnych, czyli opracowanych i kontrolowanych przez poszczególne kraje).

1.3. Planowane reformy w UE

Komisja Europejska przedstawiła w listopadzie 2016 r. propozycję nowych reform, których celem jest dokończenie budowy jednolitego rynku finansowego UE. Planowane zmiany dotyczą m.in.: wymogów kapitałowych, dużych ekspozycji, płynności, długoterminowej, dźwigni finansowej, oceny ryzyka, sprawozdawczości banków, jak też banków określanych jak TBTF (*too big to fail* – zbyt duże, by upaść).

1.3.1. Nowe wymogi kapitałowe – MREL i TLAC

Istnieją słuszne obawy, że minimalne wymogi kapitałowe, którym muszą sprostać banki (określone w ramach Bazylea III) nie zapewnią pokrycia ich strat w przypadku upadłości. Dlatego też dodatkowo wprowadzono minimalne wymogi dotyczące funduszy własnych banków i zobowiązań kwalifikowanych, które mogą być wykorzystane w przypadku upadłości banku. Wymogi te zostały określone w dyrektywie MREL (*minimum requirement for own funds and eligible liabilities*), wprowadzonej przez dyrektywę BRRD (Bank Recovery and Resolution Directive), jak też w ramach standardu TLAC (Total Loss-absorbing Capacity) przedstawionego przez Financial Stability Board (FSB).

Dyrektywa MREL została wprowadzona w 2014 r. Obecnie trwają prace nad jej nowelizacją. Okazało się bowiem, że poszczególne kraje UE wcielające do swojego prawodawstwa wytyczne dyrektywy nadały różne hierarchie instrumentom, które mogą być umarzone w przypadku uporządkowanej likwidacji banku. To z kolei doprowadziło do wyraźnej niespójności prawnej

²³ <http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/> [dostęp: 25.11.2017].

²⁴ PWC, EU Bank Recovery and Resolution Directive „Triumph or tragedy”?, https://www.pwc.com/im/en/publications/assets/pwc_eu_bank_recovery_and_resolution_directive_triumph_or_tragedy.pdf [dostęp: 13.09.2017].

w ramach UE, gdyż banki posiadające porównywalny dług traktowane byłyby w odmienny sposób, gdyby bank został poddany działaniom w ramach resolution. Przedstawiona przez BRRD nowelizacja porządkuje hierarchie instrumentów zakwalifikowanych do MREL.

Podobną konstrukcję do MREL ma przedstawiony przez Financial Stability Board (FSB) standard TLAC, dotyczący zdolności banku do absorpcji strat²⁵. Zgodnie z zaleceniami FSB, standard ten ma odnosić się tylko do największych banków świata (w skali światowej jest to 30 banków, z tego 13 ma siedziby w UE). Celem TLAC, podobnie jak MREL, jest zapewnienie możliwości zamiany kwalifikowanego długu na kapitał i przeznaczenie go na pokrycie strat. Zgodnie ze standardem TLAC największe banki będą zobligowane od 2019 r. do posiadania kapitału i instrumentów dłużnych do pokrywania strat w wysokości powyżej 16% aktywów ważonych ryzykiem lub 6% wskaźnika dźwigni. Od 2022 r. wymogi te wzrosną do 18% w odniesieniu do aktywów ważonych ryzykiem i 6,75% w przypadku wskaźnika dźwigni²⁶. Dokładne wytyczne w zakresie standardu TLAC nie zostały jeszcze przedstawione. Rodzi się podstawowe pytanie – czy standard TLAC ma być przestrzegany na poziomie skonsolidowanym, czy też przez wszystkie spółki działające w ramach struktury skonsolidowanej.

1.3.2. Duże ekspozycje

Zgodnie z nowymi przepisami duże ekspozycje będą obliczane w odniesieniu do kapitału Tier 1, a nie Tier 2 (jak dotychczas). Ponadto zostaną obniżone limity dla wzajemnych ekspozycji z 25% kapitału Tier 1 do 15% tego kapitału.

1.3.3. Zmiany w zakresie liczenia płynności długoterminowej

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, banki są zobowiązane przestrzegać dwóch buforów płynności. Jeden z nich dotyczy płynności krótkoterminowej – tzw. LCR (Liquidity Coverage Ratio, drugi płynności długoterminowej – tzw. NSFR (Net Stable Funding Ratio).

²⁵ Financial Stability Board, Principles on Loss-absorbing and Recapitalisation Capacity of G-SIBs in Resolution Total Loss-absorbing Capacity (TLAC) Term Sheet, 9 November 2015, <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/TLAC-Principles-and-Term-Sheet-for-publication-final.pdf> [dostęp: 06.12.2017].

²⁶ *Ibidem*.

Zgodnie z nowymi planami w zakresie NSFR, poszczególne klasy aktywów bankowych będą musiały być pokryte finansowaniem o terminach powyżej roku. Minimalny stopień pokrycia będzie różny dla różnych aktywów²⁷.

1.3.4. Nowy wskaźnik dźwigni

W ramach nowelizacji CRR ma być wprowadzony nowy wskaźnik dźwigni (Leverage Ratio – LR). Jest to wskaźnik określający wielkość kapitału Tier 1 do całości aktywów banku. Zgodnie z nowymi propozycjami, kapitał Tier 1 nie może być mniejszy niż 3% całości aktywów (wskaźnik ten nie jest ograniczony do aktywów ważonych ryzykiem).

1.3.5. Nowe zasady oceny ryzyka

Komisja Europejska, zgodnie z zaleceniami Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego, planuje wprowadzić nowe zasady oceny ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rynkowego, jak też ekspozycji na podmioty rynku finansowego oraz centralnego kontrahenta (CCP)²⁸. Nowe standardy BCBS dotyczące ryzyka rynkowego oraz wag ryzyka nadawanych instrumentom w księdze handlowej będą w pełni obowiązywać od 2023 r. Do tego momentu obowiązuje okres przejściowy. Planowane jest wyłączenie małych instytucji z pełnych wymogów w tym zakresie.

BCBS zaproponowała również zmiany w zasadach ostrożnościowych. W ramach nowego podejścia do wymogów kapitałowych przedstawiono nową metodę oceny ryzyka aktywów za pomocą ratingów wewnętrznych (IRB). Parlament Europejski podkreśla jednak, że w ramach tej metody będzie dochodziło do zaniżania ocen ryzyka przez banki i proponuje prowadzenie prac nad porównywalnością oceny ryzyka aktywów bankowych w UE.

To, czy bank ma wystarczający kapitał, aby pokryć straty zależy od tego, jak ryzykowne są jego aktywa. Podniesienie kapitałów i wprowadzenie dodatkowych buforów (co przewidziano w ramach Bazylea III) nie wystarczy, aby

²⁷ Przykładowo, minimalny stopień pokrycia dla najbardziej płynnego długu rządowego będzie wynosił 0 (czyli NSFR będzie równy 0), podczas gdy wskaźnik ten dla instrumentów pochodnych będzie wynosił 100% (czyli NSFR dla tych instrumentów będzie równy 100%, co oznacza, że instrumenty te będą mieć stuprocentowe pokrycie w stabilnym finansowaniu).

²⁸ Minimum capital requirements for market risk, Basel Committee on Banking Supervision, January 2016, <https://www.bis.org/bcbs/publ/d352.pdf> [dostęp: 25.11.2017].

sektor bankowy był bezpieczny. Dla bezpieczeństwa banków istotna jest nie tylko ilość posiadanego kapitału, ale też jego jakość. Dlatego też słusznym krokiem jest próba wprowadzenia nowych zasad oceny ryzyka aktywów banków i przypisania im określonych wag, co przewiduje Bazylea IV. Ujednolicenie oceny ryzyka aktywów pozwoli na wyeliminowanie indywidualnego podejścia banków do tej kwestii, co zwiększy przejrzystość sektora bankowego poprzez większą porównywalność banków w tym zakresie. Obecne działania banków, wynikające z ustaleń Bazylea II, która wprowadziła metodę wewnętrznych ratingów (IRB) do pomiaru ryzyka, zezwalającą na indywidualną jego ocenę przez banki, nie sprawdziła się. Banki, określając ryzyko kredytowe, często je zaniżają²⁹, co doprowadza jednocześnie do obniżenia wymogów kapitałowych, które (zgodnie z Bazylea III) muszą spełnić. Co więcej, stosowanie IRB przez banki uniemożliwia właściwe określenie profilu ryzyka banku przez jego otoczenie.

1.3.6. Nowa sprawozdawczość

Kolejna zmiana ma dotyczyć jak największej eliminacji zróżnicowania między bankami działającymi w różnych krajach, aby bez trudu można było porównywać ich sytuację finansową. Planuje się wprowadzić nowe wymogi w zakresie sprawozdawczości i ujawniania informacji przez banki. Nowy standard sprawozdawczości finansowej nosi nazwę IFRS 9 (International Financial Reporting Standard 9)³⁰. Dotyczy on klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych. Będzie obowiązywać od stycznia 2018 r. (zastąpi dotychczasowy standard księgowości IAS 39)³¹.

²⁹ J. Ramatowski, *Bazylea IV utknęła w martwym punkcie*, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/bankowosc/bazylea-iv-utknela-w-martwym-punkcie/> [dostęp: 22.02.2017].

³⁰ Financial stability implications of IFRS 9, ESRB, July 2017, http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/20170717_fin_stab_imp_IFRS_9.en.pdf [dostęp: 15.11.2017].

³¹ Najważniejszą zmianą, jaką wprowadzi IFRS 9 jest przejście od modelu ustalania rezerw na ryzyko kredytowe według powstałej utraty wartości do modelu oczekiwanej utraty wartości (*expected credit loss* – ECL) przy ustalaniu rezerw na ryzyko kredytowe w bankach. Główną zaletą nowego podejścia jest lepsze i terminowe rozpoznanie strat kredytowych. Ma to sprzyjać zwiększeniu stabilności finansowej, jak też ograniczaniu procykliczności poprzez tworzenie większych rezerw przed kryzysem i ich wykorzystywaniu w czasie kryzysu. Ponadto zwiększy się przejrzystość bilansów banków.

1.3.7. Banki zbyt duże, by upaść (TBTF)

Globalny kryzys finansowy wyraźnie unaoczniał ryzyko jakie generują duże instytucje finansowe zwane TBTF (*too big to fail*). Ich upadek pociąga za sobą upadek wielu innych instytucji działających na rynku.

W UE instytucją, która identyfikuje banki TBTF, jak też wprowadza odpowiednie regulacje, aby zmniejszyć ryzyko ich działania, jest Rada Stabilności Finansowej (FSB). Rada w 2014 r. zaproponowała, aby TBTF – od 2019 r. dysponowały rezerwami o wartości 16%–20% aktywów ważonych ryzykiem, co ma pozwolić na pokrycie ich strat w sytuacji kryzysowej. Dodatkowo wskazano, aby rezerwa na kapitał była na poziomie dwukrotności wskaźnika dźwigni finansowej³².

2. OCENA DZIAŁANIA REGULACJI BANKOWYCH W UE

Jednym z kryteriów oceny regulacji bankowych w UE jest niewątpliwie przyjrzenie się stabilności tego sektora. Celem regulacji bankowych jest wprowadzenie trwałych zmian w zakresie funkcjonowania banków, co ma zaowocować trwałym zwiększeniem ich stabilności.

Kolejnym kryterium jest spojrzenie na wpływ nowych regulacji skierowanych do banków na efektywność ich działania oraz sprzyjanie rozwojowi gospodarki danego kraju.

Istotne jest również zwrócenie uwagi na postrzeganie nowych regulacji przez banki, jak też ich wpływ na ich działalność.

2.1. Stabilność sektora bankowego w UE

Jednym z najbardziej wiarygodnych źródeł oceny stabilności działania banków są tzw. *stress testy*. Są one przeprowadzone przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (European Banking Authority – EBA). Ostatnie miały miejsce w 2016 r. Ocenie poddano 51 banków działających w UE, których łączne aktywa wynosiły 70% aktywów całego unijnego sektora bankowego. 37 z badanych banków pochodziło ze strefy euro. Pozostałe objęte badaniem to banki: brytyjskie, norweskie, czeskie, węgierskie oraz pochodzące z Danii.

³² EBA consults public on the minimum requirement for own funds and eligible liabilities (MREL), <https://www.eba.europa.eu/-/eba-consults-public-on-the-minimum-requirement-for-own-funds-and-eligible-liabilities-mrel-> [dostęp: 05.11.2017].

Badaniem objęty był jeden bank z Polski, tj. PKO BP³³. Badanie oparte było na jednolitej unijnej metodyce, na podstawie arkuszy sprawozdawczych, które zawierały skonsolidowane dane na koniec 2015 roku.

EBA zarysował 2 hipotetyczne scenariusze rozwoju sytuacji w przyszłości. Jeden tzw. bazowy (oparty na najbardziej prawdopodobnych parametrach makroekonomicznych otoczenia rynkowego) przewidywał stopniowe przyspieszenie wzrostu gospodarczego w strefie euro i UE, wzrost zatrudnienia, jak też wyjście z deflacji i wzrost cen w strefie euro do około 1,9%. Drugi scenariusz – niekorzystny (oparty na teoretycznych i mało prawdopodobnych czynnikach makroekonomicznych) zakładał, że w strefie euro nastąpi w latach 2016–2017 recesja, co spowoduje spadek PKB (w 2016 r. o 1,2 %, w 2017 r. o 1,3%). Założono, że w 2018 r. PKB wzrośnie o 0,7%.

Porównując powyższe scenariusze, można stwierdzić, że PKB Unii w scenariuszu niekorzystnym był o 7,1% mniejszy niż w scenariuszu bazowym.

Po przeprowadzeniu stress testów stwierdzono, że zakładany spadek PKB odbiłby się bezpośrednio na jakości kredytów. Łącznie złe kredyty byłyby źródłem strat w wysokości 349 mld euro (łącznie straty banków w przypadku realizacji scenariusza niekorzystnego oszacowano na 552 mld euro)³⁴. Największe straty poniosłyby banki we: Włoszech, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii i Francji. Najwięcej problemów przyniosłyby bankom ekspozycje korporacyjne (które pociągnęłyby za sobą straty w wysokości 144 mld euro, co stanowiłoby 41% wartości tych kredytów), na drugim miejscu wskazano kredyty detaliczne (które przyniosłyby straty w wysokości 125 mld euro, co stanowiłoby 36% wartości tych kredytów)³⁵. Oprócz materializacji ryzyka kredytowego podkreślono także duże znaczenie materializacji innych rodzajów ryzyka dla poniesionych przez banki strat, tj. ryzyka operacyjnego³⁶ (w wyniku materializacji tego ryzyka banki poniosłyby straty w wysokości 105 mld euro)³⁷ oraz ryzyka rynkowego (odpowiedzialnego za straty w wysokości 98 mld euro)³⁸.

³³ EBA, 2016 EU-Wide Stress Test. Results, 29.07.2016, s. 9. <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1532819/2016-EU-wide-stress-test-Results.pdf> [dostęp: 15.11.2017].

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ EBA publishes 2016 EU-wide stress test results, <https://www.eba.europa.eu/-/eba-publishes-2016-eu-wide-stress-test-results> [dostęp: 29.07.2016].

³⁶ W ramach materializacji ryzyka operacyjnego pojawiłyby się kary za nadużycia (*mis-selling*), pranie brudnych pieniędzy czy manipulacje rynkowe.

³⁷ EBA, 2016 EU-Wide Stress Test. Results, 29.07.2016, s. 30. <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1532819/2016-EU-wide-stress-test-Results.pdf>

³⁸ *Ibidem*, s. 27.

Mimo przewidywanych strat europejski system bankowy pozostałby bezpieczny (po zrealizowaniu scenariusza niekorzystnego). Stwierdzono, że banki w 2018 r. nadal spełniałyby wymogi minimalne tzw. Filaru 1, czyli³⁹:

- wskaźnik dźwigni finansowej nadal przekraczałby wymagane minimum, tj. 3%⁴⁰,
- wskaźnik kapitału CET1 nadal przekraczałby wymagane minimum, tj. 4,5%,
- wskaźnik kapitału Tier 1 nadal przekraczałby wymagane minimum, tj. 6%,
- wskaźnik całkowitego kapitału nadal przekraczałby wymagane minimum, tj. 8%⁴¹.

Stress testy przeprowadzone w 2016 r. pokazały, że banki są dużo silniejsze niż w latach poprzednich. Testy prowadzone w 2014 r. pokazywały, że co piąty badany bank stałby się niewypłacalny, gdyby zrealizował się negatywny plan określony w scenariuszu będącym punktem odniesienia do przeprowadzenia testów. Zwiększenie stabilności sektora bankowego zasługuje oczywiście na pozytywną ocenę.

Pozytywny wynik stress testów w 2016 r. nie dziwi, zwłaszcza, gdy spojrzymy na kapitały unijnych banków. Wykazują one wyraźną tendencję wzrostową. Zmniejsza się odsetek kredytów z utratą ważności. Na koniec 2015 r. wskaźnik ten wynosił 5,7%, podczas gdy w 2016 r. spadł do 5,4%⁴².

2.2. Efektywność działania banków w UE

Głównym celem podejmowanych reform jest zmniejszenie ryzyka podejmowanego przez banki. Należy jednak mieć na uwadze, aby wprowadzane reformy nie zmniejszyły efektywności działania banków, co mogłoby odbić się negatywnie na działaniu całej gospodarki. Szczególnie chodzi tu o ryzyko zmniejszenia transmisji kredytów do gospodarki. Wzrost wymogów kapitałowych może osłabić akcję kredytową banków. Firma doradcza Olivier Wyman oszacowała, że wzrost wymogów kapitałowych dla banków o 1 punkt pro-

³⁹ Tylko jeden bank nie spełniałby wymogów Filaru 1, tj. włoski Monte dei di Siena.

⁴⁰ Dźwignia finansowa to relacja między kapitałem własnym banku a całością jego aktywów.

⁴¹ J. Ramotowski, *Europejskie banki są w stanie przetrwać recesję*, www.obserwatorfinansowy.pl [dostęp: 01.08.2016].

⁴² Risk Dashboard Data as of Q3 2016, EBA, <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1715099/EBA+Dashboard+-+Q3+2016.pdf> [dostęp: 10.10.2017].

centowy zmniejsza akcję kredytową o 2,6%⁴³. Firma ta podaje, że wprowadzenie regulacji przedstawionych w Bazylea III wpłynęło na wzrost kosztów finansowania się przez banki w Europie o 60 punktów bazowych (w USA o 84 punkty bazowe)⁴⁴, co oczywiście zmniejsza dostępność kredytów dla podmiotów gospodarczych.

Podstawowe miary efektywności banków to ROE, ROA oraz wskaźnik kosztów do dochodów (C/I). Dane prezentowane przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego pokazują, że w roku 2016 nastąpiło pogorszenie wszystkich wymienionych tu miar. Powodem takiej sytuacji jest, z jednej strony, spadek wyników odsetkowych i prowizyjnych, z drugiej natomiast – rosnące koszty⁴⁵.

Średnia roczna stopa zwrotu z kapitału (ROE) w UE w 2016 r. (przebadano 198 banków) wynosiła 5,4% co oznacza jej spadek w porównaniu do roku 2015. Dodatkowo można zauważyć duże zróżnicowanie w zakresie średniej wartości ROE banków w różnych krajach. Przykładowo, średnia wartość ROE banków węgierskich to 19,1%, rumuńskich – 17,3%, natomiast banki greckie odnotowały ROE na poziomie minus 10,1%⁴⁶. W Polsce średnia wartość wskaźnika ROE na koniec 2016 r. to 7,8%⁴⁷.

Średnia roczna stopa zwrotu z aktywów (ROA) w UE w 2016 r. wynosiła 0,34%. Oznacza to spadek w stosunku do roku 2015⁴⁸.

Wskaźnik kosztów do dochodów (C/I) w UE wynosił w 2016 r. 63%, co oznacza wzrost w porównaniu do roku 2015⁴⁹.

Spadek efektywności działania banków to negatywne zjawisko, które obserwujemy w ostatnim czasie. Niewątpliwie, istotny wpływ na obecny stan rzeczy mają regulacje unijne, do których zobowiązane są przystosować się banki.

⁴³ Olivier Wyman, Interaction, Coherence and Overall Calibration of Post Crisis Basel Reforms, <http://www.oliverwyman.com/content/dam/oliver-wyman/global/en/2016/aug/post-crisis-basel-reforms.pdf> [dostęp: 09.08.2016].

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ EBA, Risk Assessment of the European Banking System, December 2016, <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1315397/EBA+Risk+Assessment+Report+December+2016.pdf> [dostęp: 14.10.2017].

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ KNF, *Raport o sytuacji banków w 2016 r.*, Warszawa 2017, s. 40.

⁴⁸ EBA, Risk Assessment of the European Banking System, December 2016, <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1315397/EBA+Risk+Assessment+Report+December+2016.pdf> [dostęp: 14.10.2017].

⁴⁹ *Ibidem*.

2.3. Wady nowych regulacji z punktu widzenia banków

W 2015 r. Komisja Europejska prowadziła konsultacje publiczne w zakresie wpływu nowych regulacji na finansowanie gospodarki. W ramach konsultacji banki zwracały uwagę na wady przedstawionych rozwiązań. Podkreślały: dużą złożoność przepisów, wysokie koszty związane z ich przestrzeganiem, zbyt liczne obowiązki w zakresie sprawozdawczości, niespójność przepisów, jak też ich pokrywanie się oraz brak proporcjonalności w regulacjach⁵⁰.

Według danych Boston Consulting Group liczba nowych przepisów, do których muszą dostosować się banki, dynamicznie rośnie. Tylko w 2015 r. wprowadzono 51,6 tysięcy nowych przepisów. W roku 2014 liczba ta wynosiła 40,6 tys., w 2013 r. – 27 tys., w 2012 r. – 17,8 tys., a w 2011 r. – 14,2 tys.⁵¹ (wiele z wprowadzonych przepisów nie jest jeszcze egzekwowanych).

Regulacje sektora bankowego w UE nie uwzględniają zasady proporcjonalności, co oznacza, że małe banki traktowane są w ten sam sposób jak duże. Nie sprzyja to działaniu małych banków, których koszty działania często przewyższają przychody. Na forum UE rozpoczęła się dyskusja na temat zmiany tej sytuacji. W celu zwiększenia stopnia proporcjonalności w przepisach Komisja Europejska zamierza złagodzić wymogi regulacyjne, jak też wymogi w zakresie sprawozdawczości dla instytucji o sumie bilansowej poniżej 5 mld euro⁵².

PODSUMOWANIE

UE podjęła wiele działań w zakresie budowy europejskiej sieci bezpieczeństwa finansowego, co niewątpliwie zwiększa stabilność sektora finansowego w UE. Niemniej jednak nie można uznać, że proces ten został zakończony.

Pokryzysowe reformy systemu finansowego dotyczą przede wszystkim banków. Dużo mniej uwagi poświęca się podmiotom działającym w ramach *shadow banking*, czy agencjom ratingowym, których działanie także może

⁵⁰ European Commission, Call for Evidence EU Regulatory Framework for Financial Services, http://ec.europa.eu/finance/consultations/2015/financial-regulatory-framework-review/docs/consultation-document_en.pdf [dostęp: 12.10.2017].

⁵¹ Boston Consulting Group, Staying the course in banking. Global risk 2017, s. 10. http://image-src.bcg.com/BCG_COM/BCG-Staying-the-Course-in-Banking-Mar-2017_tcm9-146794.pdf

⁵² Komisja Europejska, Reforma systemu bankowego UE: silne banki dla wspierania wzrostu i odbudowy zaufania, Bruksela 23 listopada 2016 r.

przyczynić się do wybuchu globalnego kryzysu finansowego. Nieodzwonne jest zwiększenie stopnia regulacji tych instytucji, tym bardziej że ścisłe regulacje sektora bankowego powoduje arbitraż polegający na tym, że działalność bankowa jest przenoszona do znacznie mniej regulowanego obszaru, jakim jest bankowość cienia.

Dodatkowo, istotne jest, aby w ramach bankowości unijnej wprowadzić wagi ryzyka na ekspozycje banków wobec rządów. Dotychczas wagi te są równe zero, podczas gdy Komitet Bazylejski (w ramach Bazylea IV) zaleca, aby wagi te były powiązane z oceną ratingową kraju (ich wartość wahałaby się od 20% do 150%, w zależności od ratingu kraju)⁵³.

Z danych statystycznych wynika, iż banki w UE nadmiernie inwestują w obligacje skarbowe swoich państw. Zbyt duża koncentracja aktywów bankowych zwiększa ryzyko systemowe w bankowości. Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego podaje, że do dziewięciu spośród trzynastu największych kryzysów bankowych XX wieku przyczyniła się koncentracja aktywów bankowych⁵⁴. Podobnie wyglądała sytuacja w przypadku kryzysów bankowych XXI wieku. Globalny kryzys finansowy lat 2007–2009 związany był z nadmierną ekspozycją wielu banków amerykańskich na rynek kredytów hipotecznych, natomiast kryzys zadłużeniowy lat 2011–2012 wiązał się z nadmierną ekspozycją banków na dług państwowy państw europejskich, które zmagają się z problemami gospodarczymi. Nadmierne inwestowanie w obligacje skarbowe jest sprzeczne z głównym celem powołania unii bankowej, a mianowicie zerwaniem powiązań między sytuacją banków a długiem państwowym. Na szczęblu UE prowadzone są obecnie rozmowy dotyczące kwestii oceny ryzyka długu rządowego. Pojawiają się propozycje, aby dług państwowy został obłożony wagami ryzyka. Gdyby UE zdecydowała się przyjąć propozycje Komitetu Bazylejskiego, wówczas niektóre banki musiałyby znacząco podwyższyć swój kapitał (przykładem takiego banku jest Deutsche Bank, który posiada aktywa ważone ryzykiem zaledwie na poziomie 28% jego sumy bilansowej, podczas gdy wielkość ta dla banków działających na rynku amerykańskim oscyluje wokół 50%⁵⁵).

⁵³ Basel Committee on Banking Supervision, Second consultative document Standards Revisions to the Standardised Approach for credit risk, 11 March 2016, <https://www.bis.org/bcbs/publ/d347.pdf> [dostęp: 5.10.2017].

⁵⁴ T. Beck, O. Jonghe, K. Mulier, *Sectoral concentration and bank performance: New measures and new evidence*, 9 May 2017, <http://voxeu.org/article/sectoral-concentration-and-bank-performance> [dostęp: 15.11.2017].

⁵⁵ J. Ramatowski, *Bazyła IV utknęła w martwym punkcie*, www.obserwatorfinansowy.pl [dostęp: 22.02.2017].

Financial Stability Board (FSB) w raporcie dotyczącym reformy bankowej zwraca uwagę na negatywne efekty prowadzonych reform, a mianowicie: zmniejszenie płynności i głębokości niektórych rynków długu publicznego i korporacyjnego, wycofywanie się banków z finansowania na rynkach wschodzących oraz w krajach rozwijających się, jak też zwiększenie skłonności banków do działania na rynku lokalnym, co nie sprzyja światowej integracji finansowej⁵⁶. Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że przeglądy regulacji bankowych prowadzone w krótkim okresie po ich wprowadzeniu mogą dostarczyć błędnych wniosków co do korzyści, które z nich wynikają i kosztów ich wcielania w życie. W krótkim okresie bowiem koszty zazwyczaj przewyższają korzyści. Należy mieć na uwadze, że celem regulatorów jest działanie długim horyzoncie czasowym. Trwałe efekty prowadzonych reform będzie można ocenić dopiero za kilkanaście lat.

BIBLIOGRAFIA

- Basel Committee on Banking Supervision, Second consultative document Standards Revisions to the Standardised Approach for credit risk, 11 March 2016, <https://www.bis.org/bcbs/publ/d347.pdf>
- Basel III: The Net Stable Funding Ratio, Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Document, January 2014, p. 3, <http://www.bis.org/publ/bcbs271.pdf>
- Beck T., Jonghe O., Mulier K., *Sectoral concentration and bank performance: New measures and new evidence*, 9 May 2017, <http://voxeu.org/article/sectoral-concentration-and-bank-performance>
- BIS, Basel III: the Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools, January 2013, <https://www.bis.org/publ/bcbs238.pdf>
- Boston Consulting Group, Staying the course in banking. Global Risk 2017, http://image-src.bcg.com/BCG_COM/BCG-Staying-the-Course-in-Banking-Mar-2017_tcm9-146794.pdf
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady, 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca

⁵⁶ Financial Stability Board, Implementation and Effects of the G20 Financial Regulatory Reforms, 2nd Annual Report, 31 August 2016, <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/Report-on-implementation-and-effects-of-reforms.pdf> [dostęp: 05.12.2017].

- dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 176, Tom 56, 27 czerwca 2013 r.
- EBA consults public on the minimum requirement for own funds and eligible liabilities (MREL), <https://www.eba.europa.eu/-/eba-consults-public-on-the-minimum-requirement-for-own-funds-and-eligible-liabilities-mrel>
- EBA publishes 2016 EU-wide stress test results, <https://www.eba.europa.eu/-/eba-publishes-2016-eu-wide-stress-test-results>
- EBA, Risk Assessment of the European Banking System, December 2016, http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1315397/EBA+Risk+Assessment+Report_December+2016.pdf
- EBA, 2016 EU-Wide Stress Test. Results, 29.07.2016, <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1532819/2016-EU-wide-stress-test-Results.pdf>
- European Commission, Call for Evidence EU Regulatory Framework for Financial Services, http://ec.europa.eu/finance/consultations/2015/financial-regulatory-framework-review/docs/consultation-document_en.pdf
- European Commission, Driving European Recovery, Brussels 2009.
- European Commission, Towards more responsibility and competitiveness in the European Financial Sector, Brussels 2010.
- European Commission, White Paper – Financial Services Policy 2005–2010, Brussels 2005.
- Financial Stability Board, Implementation and Effects of the G20 Financial Regulatory Reforms, 2nd Annual Report, 31 August 2016, <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/Report-on-implementation-and-effects-of-reforms.pdf>
- Financial Stability Board, Principles on Loss-absorbing and Recapitalisation Capacity of G-SIBs in Resolution Total Loss-absorbing Capacity (TLAC) Term Sheet, 9 November 2015, <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/TLAC-Principles-and-Term-Sheet-for-publication-final.pdf>
- Financial stability implications of IFRS 9, ESRB, July 2017, http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/20170717_fin_stab_imp_IFRS_9.en.pdf
- Komisja Europejska, Reforma systemu bankowego UE: silne banki dla wspierania wzrostu i odbudowy zaufania, Bruksela 23 listopada 2016 r.
- KNF, *Raport o sytuacji banków w 2016 r.*, Warszawa 2017.
- Minimum capital requirements for market risk*, Basel Committee on Banking Supervision, January 2016, <https://www.bis.org/bcbs/publ/d352.pdf>.
- Olivier Wyman, Interaction, Coherence and Overall Calibration of Post Crisis Basel Reforms, <http://www.oliverwyman.com/content/dam/oliver-wyman/global/en/2016/aug/post-crisis-basel-reforms.pdf>

- PWC, EU Bank Recovery and Resolution Directive „Triumph or tragedy”?, https://www.pwc.com/im/en/publications/assets/pwc_eu_bank_recovery_and_resolution_directive_triumph_or_tragedy.pdf
- Ramotowski J., *Europejskie banki są w stanie przetrwać recesję*, www.obserwatorfinansowy.pl
- Ramatowski J., *Bazylea IV utknęła w martwym punkcie*, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/bankowosc/bazylea-iv-utknela-w-martwym-punkcie/>
- Risk Dashboard Data as of Q3 2016, EBA, <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1715099/EBA+Dashboard+-+Q3+2016.pdf>
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 176, Tom 56, 27 czerwca 2013 r.
- Rozporządzenie Rady (UE) nr 1024/2013 z dnia 15 października 2013 r. powierzające Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególne zadania w odniesieniu do polityki związanej z nadzorem ostrożnościowym nad instytucjami kredytowymi, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1024&from=EN>
- Smuga P., *Wpływ Europejskiej Rady Ryzyka Systemowego na stabilność finansową UE*, „Gospodarka Narodowa”, marzec 2013 r.
- The EBA 2017 Work Programme, 30 September 2016, <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1617016/2017+EBA+Work+Programme.pdf/34686907-c4db-4786-92c0-08940288b102>
- Wolanin T., *Bazylea III*, [w:] S.Kasiewicz, L.Kurkliński (red.), *Szok regulacyjny a konkurencyjność i rozwój sektora bankowego*, Warszawski Instytut Bankowości, Warszawa 2012.
- <http://www.consilium.europa.eu>
- <http://www.eba.europa.eu>
- <https://eiopa.europa.eu>
- <http://www.esrb.europa.eu>
- <https://www.esma.europa.eu>

NOWE ROZWIĄZANIA W ZAKRESIE EUROPEJSKIEJ SIECI BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie najistotniejszych działań UE w zakresie budowy europejskiej sieci bezpieczeństwa finansowego, zarówno tych już podjętych (w tym przede wszystkim: dyrektywy CRD, rozporządzenia CRR oraz unii bankowej), jak też planowanych (w tym zmian dotyczących: wymogów kapitałowych, dużych ekspozycji, płynności długoterminowej, dźwigni finansowej, oceny ryzyka, sprawozdawczości banków oraz banków określanych jak TBTF – *too big to fail* – zbyt duże, by upaść). Ponadto w artykule dokonano oceny podjętych działań w zakresie regulacji rynku finansowego z punktu widzenia trzech kryteriów, tj. stabilności sektora, efektywności działania banków oraz postrzegania nowych wymogów przez banki.

Słowa kluczowe: sieć bezpieczeństwa finansowego, rynek finansowy UE, architektura finansowa UE, Dyrektywa CRD IV, Rozporządzenie CRR, unia bankowa, płynność finansowa, MREL, TLAC, LCR, NSFR, IFRS 9, TBTF

NEW SOLUTIONS FOR THE EUROPEAN FINANCIAL SECURITY NETWORK

Summary

The aim of the article is to present the most important EU activities in the construction of a European financial safety network, both those already undertaken (including in particular: CRD, CRR and Banking Union) as well as planned (including changes regarding: capital requirements, large exposures, long-term liquidity, financial leverage, risk assessment, reporting of banks and banks referred to as TBTF. In addition, the article assesses the measures taken in the field of financial market regulation from the point of view of three criteria, i.e. stability of the sector, efficiency of banks' operations and perception of new requirements by banks.

Key words: financial security network, EU financial market, EU financial architecture, CRD IV Directive, CRR Regulation, banking union, financial liquidity, MREL, TLAC, LCR, NSFR, IFRS 9, TBTF

НОВЫЕ РЕШЕНИЯ В СФЕРЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ СЕТИ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Резюме

Целью статьи является представление наиболее важных мер, предпринимаемых ЕС, в области создания европейской сети финансовой безопасности, – как тех, что уже были предприняты (в том числе в первую очередь следует назвать директивы CRD (Директива о требованиях к капиталу), распоряжения CRR (Установление требований по достаточности капитала) и банковского союза, так и планируемых (в том числе тех, что касаются: требований по достаточности капитала, значительных рисков, долгосрочной ликвидности, финансового рычага, оценки риска, отчётности банков и банков, определяемых как ТВТФ – too big to fail – «слишком большие, чтобы обанкротиться»). Кроме этого, в исследовании произведена оценка предпринятых мер в области регулирования финансового рынка по трём следующим критериям: стабильность сектора, эффективность деятельности банков, учёт банками новых требований.

Ключевые слова: сеть финансовой безопасности, финансовый рынок ЕС, финансовая архитектура ЕС, Директива CRD IV, Распоряжение CRR, банковский союз, MREL (Минимальные требования к собственным средствам и принятым обязательствам), TLAC (суммарная поглощательная способность), LCR (коэффициент ликвидности), NSFR (Чистый коэффициент стабильного финансирования), IFRS 9 (Международные стандарты финансовой отчетности 9), ТВТФ («слишком большие, чтобы обанкротиться»).

Цytuj jako:

Mikita M., *Nowe rozwiązania w zakresie europejskiej sieci bezpieczeństwa finansowego*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2018 nr 1(60), s. 83–104. DOI: 10.26399/meip.1(60).2018.03/m.mikita

Cite as:

Mikita, M. (2018) ‘Nowe rozwiązania w zakresie europejskiej sieci bezpieczeństwa finansowego’ [‘New solutions in the European financial security network’]. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 1(60), 83–104. DOI: 10.26399/meip.1(60).2018.03/m.mikita